

Дитячий будинок в післявоєнному Острозі

Нещодавно мені довелося побувати на території колишнього дитячого будинку, що знаходився по вулиці Шевченка в Острозі, біля теперішньої психоневрологічної лікарні. Враження було не з приємних. З обох сторін колишній дитячий будинок оточує приватний житловий сектор з добре впорядкованими будівлями. І в пам'яті сплили спогади, що колись тут, кілька десятиліть тому, вирувало життя, десятки дитячих голосів заповнювали подвір'я сиротинця, звуки піонерського горна закликали на лінійку... У святкові та вихідні дні тут грав духовий оркестр, проводились різноманітні розважальні та спортивні заходи. Створений дитячий будинок у 1944 році для дітей, які втратили батьків у часи воєнного лихоліття. У ньому пройшло і моє післявоєнне дитинство...

Основний контингент інтернату складали безпритульні діти з Росії, України та Білорусії. Незважаючи на важкий повоєнний час, держава знаходила засоби та сили для ліквідації розрухи та надавала дітям належне утримання і виховання. Усі вихованці навчалися у семирічній школі, де їм прищеплювалися культурні та ремісничі навички, адже тут працювали учбово-виробничі – столярна, художня, швецька та ін. майстерні. Кожен вихованець дитячого будинку за власним бажанням навчався обраній ним професії.

Дитячий будинок в післявоєнному Острозі

Особливо хочу наголосити, що тоді багато уваги приділялося культурно-масовій роботі. У дитячому будинку працювали струнний та духовий оркестри, танцювальний та хоровий гуртки. І як наслідок, на районних та обласних змаганнях Острозький дитячий будинок завжди займав призові місця. У 1957 році у Канаді наш колектив зайняв перше місце у конкурсі, де були представлені вироби декоративно-прикладного мистецтва, створені руками школярів.

Важливим фактом було те, що значна кількість дітей захоплювалася фізкультурою. У перші повоєнні роки, коли діти досягли 14-15 річного віку їх відправляли на навчання у ремісничі училища для одержання робітничої спеціальності. Наших випускників в основному направляли на Донбас для відбудови важливого промислового регіону держави. Там, оволодіваючи професіями в ремісничих училищах та школах фабрично-заводського навчання (ФЗН), колишні вихованці одночасно здобували середню освіту у вечірніх школах і працювали на об'єктах промисловості.

Я сам спочатку закінчив технікум, а вже пізніше інститут. І це без підтримки батьків. Думаю, сьогодні таке вкрай важко, а тоді радянська держава всіляко сприяла тому, щоб люди, які бажають здобути освіту могли це зробити.

Я хотів би згадати про визначних осіб, якими могла б гордитися кожна школа. Вихованцем Острозького дитячого будинку був В. Кадошников, який потрапив до Острога з Росії. Маючи неабиякі природні здібності, він у дитячому будинку закінчив середню школу із золотою медаллю. Потім був червоний диплом Московського державного університету і звання кандидата, а потім і доктора наук. У даний час він проживає в Москві.

Хочу також згадати колишнього дитбудинківця Павла Бабенка. Працюючи на керівних постах в Острозькому лісгоспзасі і меблевій фабриці, він, одержавши музичні навички в дитячому будинку, проніс їх через усе своє життя і керував тривалий час духовим оркестром. Його у місті знають тільки з найкращої сторони. Тепер він уже на пенсії.

Серед відомих людей слід відзначити вихованця В. І. Рябунця, який тепер працює кінорежисером Рівненського обласного телебачення. Його документальні фільми з історії Рівненщини широко відомі і користуються популярністю.

Серед юристів добре відома суддя Т. О. Любинська. Вийшовши з дитячого будинку, вона закінчила Київський держуніверситет. Тривалий час працювала у судових органах і на даний час є суддею Вищого господарського суду України.

У військові музиканти пішли вихованці Колесников, Крипкін, Сніжко, Ретушицький, Лунін.

*Історія музейництва, пам'яткоохоронної справи,
краєзнавства і туризму в Острозі та на Волині*

В кінці 40-х років Острозький дитбудинок відвідав видатний діяч міжнародного робітничого руху, міністр закордонних справ України Д. Мануїльський. Він познайомився з умовами життя учнів, їхнім побутом, станом навчання і закликав кожного нас знайти гідне місце у своєму житті. До речі, саме у цей час в Острозі відбулася його зустріч з видатним археологом і краєзнавцем, директором Острозького музею Йосипом Новицьким, своїм колишнім вчителем-репетитором під час навчання в Острозькій гімназії.

Розійшлися в різні сторони шляхи дитбудинківців. Доля більшості з них мені невідома. Не всім пощастило в житті. Цьому сприяли різні життєві обставини. Своє існування Острозький дитбудинок закінчив у 70-х роках минулого століття. Тепер це вже історія, яка з часом забувається. Тільки одного разу в книзі про Острог за 1987 рік, автором якої є Іван Ткач, згадано про існування такої установи.

Вважаю за необхідне згадати про педагогічний колектив дитбудинку Директорами були М. Ф. Радецький, Ю. Л. Ковтун, вихователями працювали М. К. Лаптева, О. Д. Кладнова, О. С. Скуба, В. М. Ткачук, П. З. Андрухов (пізніше – директор Острозького краєзнавчого музею, автор чотирьох книг, один із ініціаторів відродження Острозької академії) та ін.

В даний час територія і будівлі колишнього дитячого будинку знаходиться у підпорядкуванні районного відділу освіти, де розташована виробничо-навчальна база шкіл Острога. Стан колишнього нашого дому не дає мені спокою адже тут пройшло моє дитинство та сотні інших дітей, долі яких обпалені війною. Сьогодні це люди пенсійного віку, наймолодшим із них вже 61 рік. Я хотів би, щоб при допомозі сусідів – Хмельницької АЕС та Управління будівництва ХАЕС облагородили колишній дитбудинок, зробили необхідний ремонт приміщень та встановили тут пам'ятну дошку. Добре було б створити музей-кімнату. Великих затрат це не займе. А для вивчення історії цього закладу варто було б залучити місцевих істориків, міський та районний відділи освіти, засоби масової інформації. В цьому можуть допомогти архіви та колишні вихованці дитбудинку.